

Apostlagärningarna 7. Övers och komm: Bo Giertz

Apostlagärningarna Kapitel 7 Abraham trodde på löftena (Apg 7:1–8)

Översättning

Men översteprästen frågade: Är det sant som de säger? Och Stefanus svarade:

Bröder och fäder, lyssna på mig. Härlighetens Gud visade sig för vår fader Abraham, medan han levde i Mesopotamien, innan han ännu hade bosatt sig i Harran. Han sade: Gå ut från ditt land och din släkt och följ med till det land som jag skall visa dig. Då lämnade han kaldeernas land och bosatte sig i Harran. Därifrån lät Gud honom bryta upp, när hans far hade dött, och förde honom till det land, där ni nu bor. Men han gav honom ingen egen mark, inte ens en fotsbredd, bara löftet att han skulle få landet till besittning, han själv och efter honom hans släkt - fast han ännu inte hade några barn. Och detta är vad Gud sade: hans avkomlingar skulle få bo som främlingar i ett land som inte var deras, och där skulle man göra dem till trälar och förtrycka dem i fyra hundra år. Men det folk, åt vilket de blir trälar, det skall jag döma, sade Gud, och sedan skall de draga ut och dyrka mig på denna plats. Så skänkte han honom omskärelsens förbund, och först därefter fick Abraham sonen Isak och omskar honom på åttonde dagen, och Isak blev far till Jakob och Jakob till de tolv patriarkerna.

Kommentar

Så börjar Stefanus sitt försvar. Men det är egentligen inte något försvarstal han håller. I stället försöker han få sina landsmän att det är som hänt och vad de gjort sig skyldiga till. Till slut är det han som uppträder som åklagare.

Det är två huvudtankar som bär upp hans tal. Den ena är att Guds vittnen alltid blivit missförstådda och föraktade och att det kunde se ut som om de misslyckades, fast Gud till slut gav dem rätt och förde sina planer igenom. Stefanus vill visa, att det som nu skett med Jesus bara är kronan på Guds verk. Så har det alltid gått till när Gud gjorde något stort och viktigt.

Den andra huvudtanken är att majoriteten av Israels folk alltid har stått på otrons sida. De som verkligen förstod Guds vilja och blev hans verktyg var en liten förföljd minoritet. Lagen och templet och allt vad judarna var så stolta över, det hade de i själva verket missbrukat eller missförstått. Det var en annan tro och en annan dyrkan Gud väntade av sitt folk.

Exemplen börjar med Abraham. Han fick lämna sitt land och sin släkt utan att ha några garantier, bara ett löfte. Han lydde och gick och kom till en främmande stad. För andra gången fick han lämna allt och ge sig ut på vandring igen. Han kom till ett land, som Gud lovade att han skulle få till egendom åt sig och sina efterkommande. Men han ägde inte en fotsbredd mark där, och några efterkommande hade han inte. Och ännu underligare: vägen till storhet för hans ätt skulle gå genom sekler av trälldom. Alltsammans var bara löften. Men Abraham trodde Gud på hans ord, och han fick uppleva att han mot all sannolikhet fick en son och att hans släkt levde vidare.

Den utlämnade som räddats för att rädda (Apg 7:9–16)

Översättning

I sin avundsjuka sålde patriarkerna Josef till Egypten. Men Gud var med honom och räddade honom ur alla hans lidanden och lät honom finna nåd och få anseende för visdom hos Faraon, kungen i Egypten, som satte honom till styresman över Egypten och hela sitt hus. Då kom det hungersnöd över Egypten och Kanaan med stort elände, och våra fäder hade ingenting att äta. När Jakob fick höra att det fanns säd i Egypten, sände han dit våra fäder på en första resa. När de sedan kom för andra gången gav sig Josef till känna för sina bröder, och så fick Faraon veta vad Josef hade för släkt. Då sände Josef bud och kallade till sig sina fäder Jakob och hela sin släkt, sjuttiofem personer. Så drog Jakob ned till Egypten. Där slutade han sina dagar, liksom våra stamfäder. De fördes tillbaka till Sikem och lades i den grav som Abraham hade köpt för en summa pengar av Emmors barn i Sikem.

Kommentar

Nästa exempel är Josef. Han blev förrådd och utlämnad åt hedningarna av sina bröder – alldeles som Jesus. Det var patriarkerna, de vördade och ansedd, som utlämnade honom. (Även Jakobs tolv söner räknades till patriarkerna.) De gjorde det av avund. Allt hade sin motsvarighet i fråga om Jesus. Men Gud räddade Josef och upphöjde honom – åter kommer man att tänka på Jesus. Det visade sig att Gud genom att rädda Josef och upphöja honom kunde rädda också hans bröder, de som gjort honom så mycket ont. Tillämpningen på Jesus är uppenbar. Detta var just vad Petrus hade sagt, när han predikade på tempelplatsen: Gud hade uppväckt sin tjänare Jesus först och främst för judarnas skull och sänt honom för att välsigna dem.

Stefanus nämner att Jakob och hans söner inte begravdes i Egypten utan fördes tillbaka till det land, som Gud hade lovat sitt folk. Det är nog menat som ett bevis på deras tro. De hade inte glömt Guds löften.

Den förkastade som blev en förlössare (Apg 7:17–36)

Översättning

När tiden närmade sig då Gud skulle infria det löfte han givit Abraham, förökades folket i Egypten och blev talrikt, ända tills en annan kung kom till makten i Egypten, en som inte visste något om Josef. Han begick svek mot vårt folk och for hårt fram mot fäderna och tvingade dem att sätta ut sina nyfödda barn så att de inte skulle överleva. Vid den tiden föddes Moses. Han var ett vackert barn som behagade Gud. I tre månader vårdades han i sin fars hus. När han sen blev utsatt, togs han upp av Faraos dotter, och hon fostrade honom som sin son. Så blev Moses upplärd i all egyptiernas visdom, och han var mäktig i ord och gärningar. När han fyllt fyrtio år beslöt han sig för att besöka sina bröder bland Israels barn. Där fick han se hur en av dem blev illa behandlad. Han grep in, hämnades den misshandlade och slog ihjäl egyptiern. Nu trodde han att hans bröder skulle förstå, att Gud ville rädda dem genom honom men det förstod de inte. Nästa dag kom han på dem med att slåss. Han försökte mörda dem mellan dem och sade: Hör på, ni är ju bröder! Varför gör ni orätt mot varandra? Men den som gjorde orätt mot sin landsman

stötte bort honom och sade: Vem har satt dig till styresman och domare över oss? Tänker du kanske dräpa mig som du dräpte egyptiern i går? Det svaret fick Moses att gå i landsflykt. Han levde som främling i Madiams land, och där föddes två söner åt honom. När fyrtio år hade gått, visade sig en ängel för honom i öknen vid berget Sinai, som lågan i en brinnande buske. Moses häpnade över den synen, men när han gick närmare för att se ljud Herrens röst: Jag är dina faders Gud, Abrahams, Isaks och Jakobs Gud. Moses skalv av fruktan och vågade inte se dit. Då sade Herren till honom: Tag skorna av dina fötter. Platsen där du står är helig mark. Jag har sannerligen sett hur illa mitt folk blir behandlat i Egypten. Jag har hört deras jämmer, och jag har stigit ned för att föra dem till frihet. Kom nu, jag skall sända dig till Egypten. Denne Moses, som de förnekade när de sade: ”Vem har satt dig till styresman och domare?”, honom sände nu Gud både som styresman och förlossare, genom ängeln som visade sig för honom i törnbusken. Det blev han som förde dem ut och gjorde under och tecken i Egyptens land och vid Röda Havet och i öknen under fyrtio år.

Kommentar

Det tredje exemplet är Moses. Återigen ser det ut som om Guds löften skulle gå om intet. Folket lever i trældom och Moses blir utsatt i vassen. Men där döden tycks säker på sitt rov, där triumferar Gud. Han rycker sin tjänare undan dödens käftar och upphöjer honom. Moses blir ”mäktig i ord och gärningar” – samma uttryck som folk hade använt om Jesus (Luk 24:19). Så kommer han till sitt folk. Han trodde de skulle förstå, att Gud ville rädda dem genom honom. Men de förkastade honom och tvingade honom att fly. De ville inte ha honom till styresman och domare över sig. De handlade mot sin räddare så som judarna hade handlat mot Jesus. Men återigen griper Gud in och bekänner sig till den som människor förkastat. Gud gjorde Moses inte bara till styresman utan till ”förlossare”. Här används ett ovanligt ord som direkt för tanken till Jesus och hans frälsningsgärning. Bakom det som Stefanus säger ligger hela tiden tanken på Moses som förebild till Jesus och ett exempel på hur Gud kan upphöja och bruka den som människor har förkastat. Stefanus går till rätta med sina landsmän. De hade menat att Jesus var avslöjad som en falsk Messias och förkastad av Gud själv, när han dog på ett kors. Stefanus visar att också deras största profet, Moses, hade blivit förkastad av sitt folk. Men Gud hade gripit in, i båda fallen, och visat vem han bestämt till förlossare för sitt folk. Den gången hade Israel förstått det och följt sin räddare. Men hur tänkte de göra denna gång? Skulle de vara så blinda att de förkastade honom på nytt?

Den ödesdigra otron (Apg 7:37&ndash;43)

Översättning

Det var denne Moses som sade till Israels barn: En profet skall Gud uppväcka åt er bland era bröder, en som är mig lik. Det var denne Moses som i ökenförsamlingen fick vara förmedlaren mellan våra fäder och den ängel som talade med honom på Sinai berg. Det var han som tog emot levande ord för att ge dem åt er. Men honom ville våra fäder inte lyda, utan de stötte honom ifrån sig och önskade sig tillbaka till Egypten. De sade till Aron: Gör gudar åt oss som kan gå framför oss. Ty denne Moses, som förde oss ut ur Egyptens land, vem vet vad som blivit av honom? Så gjorde de i de dagarna en kalv åt sig och bar fram offer åt sin avgud och höjde jubelrop inför den som de gjort med egna händer.

Då vände sig Gud ifrån dem och lät dem dyrka himmelens härskara, så som det står skrivet i profeternas bok:

Bar ni väl fram offer åt mig under de fyrtio åren i öknen, ni av Israels hus? Nej, ni bar med er Moloks tält och guden Romfas stjärna, de bilder som ni gjort för att tillbe dem.

Men jag skall föra er i landsflykt ända bortom Babylon.

Kommentar

Stefanus påminner om att Moses själv sagt att Gud en gång skulle sända sitt folk en profet som var honom lik. Alla hans åhörare begrep, att Stefanus syftade på Jesus. De flesta måste redan förut ha förstått att han drog upp en parallell. Nu fortsätter Stefanus och drar ut parallellen. Han påminner om det oerhörda att Israel, trots allt som Gud hade gjort, på nytt kunde visa sin otro och sin olydnad. Gud hade gjort Moses till den självklara ledaren för ”ökenförsamlingen”. Stefanus använder här ordet ”ekkesia”, det som de kristna använde om sin församling, om kyrkan. I Gamla Testamentet användes det om Guds folk, hans utkorade menighet, som samlades omkring honom, tog emot hans lag och följde honom genom öknen. ”Ökenförsamlingen” hade nu fått en motsvarighet i den kristna församlingen, som också den var på vandring mot det utlovade landet, under ledning av sin herre Kristus.

Den otro som Israel visade inför den räddare, som Gud hade givit dem tillbaka, fick ödesdigra följder. Gud lät de avfälliga gå sin väg i otro. Den generation som upplevde uttåget ur Egypten fick ju aldrig komma in i det utlovade landet. Stefanus citerar här ett par verser ur ”profeternas bok”. Med det menas de tolv mindre profeternas skrifter. Citatet är från Amos (5:25f) och är hämtat ur Septuaginta, den grekiska översättningen av Gamla Testamentet. Stefanus var ju grekisktalande jude och alltså förtrogen med Septuaginta. Jämför man stället med vår svenska bibel (som följer den hebreiska texten) så är olikheten betydande. Det beror till en del på att Amos här nämner namnet på ett par assyriska gudomligheter, som de grekiska översättarna har ersatt med andra ord som var mera aktuella på deras tid.

Den rätta gudstjänsten (Apg 7:44&ndash;53)

Översättning

I öknen hade våra fäder vittnesbördets tält, så som det föreskrivits av den som talade med Moses, enligt den förebild som han se. Våra fäder tog det i arv och förde det med sig under Josua, när de tog landet i besittning efter de folk som Gud fördrev för våra fäder. Så var det intill Davids dagar. Han fann nåd inför Gud och bad att han skulle finna en plats till boning åt Jakobs Gud. Men det blev Salomo som fick bygga ett tempel åt honom.

Men nu bor den Högste inte i hus som är byggda med händer, utan som profeten säger:

Himmelen är min tron och jorden en pall för mina fötter. Vad slags hus kan ni bygga åt mig, säger Herren, och var finns den plats som kan bli mig till vilostad?

Har inte min hand gjort allt detta?

Ni hårdnackade med era oomskurna hjärtan och öron, alltid står ni emot den helige Ande, ni som era fäder! Säg mig en profet som inte era fäder förföljde! De dräpte dem som i förväg förkunnade att den Rättfärdige skulle komma, och nu är det ni som har förföljt honom och blivit hans mördare — ni som fått lagen ur änglarnas hand men inte har hållit den!

Kommentar

Vittnena hade sagt att Stefanus hade talat mot templet och lagen och påstått att Jesus skulle bryta ner templet och förändra de stadgar som Moses hade givit. Stefanus tar nu upp de anklagelserna, men vänder dem mot judarna. Vad templet beträffar, så var det egentligen tabernaklet i öknen som Moses hade fått föreskrifter om. Jerusalems tempel hade kommit till långt senare, och Gud hade själv sagt att inget hus på jorden kunde vara hans boning. Och vad lagen beträffade, så var det ju judarna själva som ständigt hade brutit den och ständigt förföljt Guds vittnen, ända tills de nu förrått och dräpt sin Messias. I stället att lyda Gud, tro hans löften och ta emot hans Messias, hade de upprättat en falsk gudstjänst i obotfärdighet och självtillräcklighet.

Stefanus stenas (Apg 7:54‐60)

Översättning

När de hörde de orden blev de rasande och skar tänder av vrede. Men han såg upp mot himmelen, fylld av den helige Ande, och fick se Guds härlighet och Jesus som stod på Guds högra sida, och han sade: Jag ser himmelen öppen och Människosonen som står på Guds högra sida. Då larmade de och skrek och höll för öronen. Som en man stormade de fram mot honom, släpade honom med sig ut ur staden och stenade honom. Men vittnena lade av sig sina mantlar framför fötterna på en ung man som hette Saulus. Så stenade de Stefanus medan han bad och sade: Herre Jesus, tag emot min ande. Sen föll han på knä och ropade med hög röst: Herre, tillräkna dem inte denna synd!

Med de orden dog han. Men Saulus gillade att man hade tagit livet av honom.

Kommentar

Här blev Stefanus avbruten. Detta var mer än hans motståndare stod ut med att höra. Måttet rågades, när den anklagade såg en syn och talade om vad han såg: en öppen himmel och Människosonen som stod på Guds högra sida. ”Människosonen” var det namn som Jesus hade använt om sig själv. (Detta är det enda ställe utanför evangelierna där det förekommer.) I Skriften användes det av profeten Daniel om Guds utkorade sändebud, som skulle komma på himmelens skyar och upprätta ett evigt välde. Vad Stefanus påstod sig se var alltså bekräftelsen på att Jesus var Guds Messias. För åhörarna var det en hädisk orimlighet. Sådant fick inte sägas. Man höll för öronen. Man skrek och larmade för att ty ner hädaren. En hädare skulle stenas, han fick inte leva längre. Det blev tumult i rättssalen, man brydde sig varken om vittnen eller någon formell dom. Alla stormade fram, ryckte med sig den anklagade och släpade ut honom ur staden. En hädare skulle ju enligt Mose lag stenas ”utanför lägret” (3 Mos 24:14). Det var en avrättning på gränsen till lynchning, men man tyckte säkert att man handlade i enlighet med lagens anda. Att man inte hade rätt att verkställa en dödsdom utan den romerska prokuratorns godkännande, det tänkte man knappast på i upphetsningen, eller också satte man sig över det. Pilatus uppehöll sig utom vid de största högtiderna långt borta i sitt residens vid havet. Han skulle knappast bry sig om ett bråk som rörde en rent inomjudisk sak. Gjorde han det, kunde de maktägande skylla på att allt hänt vid ett upplopp som de inte rådde för.

Den som stenades brukade kastas nedför en brant och sen bombarderas med stenblock. Utanför stadsmuren fanns säkert någon backe eller grop som kunde duga. Vittnena skulle kasta de första stenarna. De lade av sig sina mantlar, så som man måste göra när man skulle utföra något kroppsarbete. Och där fanns en ung man, en rabbinlärjunge, som gärna gjorde dem tjänst att vakta deras kläder. Lukas nämner hans namn i förbigående, utan att presentera den man som i fortsättningen skall bli en huvudperson. Han tecknar ett enda litet drag, som i själva verket är väsentligt för att man skall förstå fortsättningen. Vi får möta en ung fanatiker, en som inte kastar några stenar själv och inte direkt deltar i mordet, men som gärna gör mördarna en tjänst och gillar vad de gör, övertygad om att Stefanus har fått det straff som han förtjänar.

Stefanus dör som en kristen. Först befäller han sin själ i Kristi händer. Han ber stående, så som man brukade. Men under stenregnet sjunker han ned på knä. Han ber ännu en bön, högt så att alla hör det. Det är en bön som har en gammaltestamentlig förebild av märkligt slag. Det gamla förbundets heliga skrifter, så som de vanligen var ordnade på den tiden, slutade med Andra Krönikeboken. Där berättas i senare delen (24:20f) hur prästen Sakarja förebrädde judarna deras avfall och blev stenad på förgården till templet. I sin dödsstund sade han: Må Herren se det och utkräva det. Detta var alltså det martyrium som blev sist omnämnt i Skriften. Nu dog den förste av Kristi martyrer. Det hade kommit en ny tid, och det vittnade också Stefanus om i sin dödsstund. Han bad för sina bödlar, så som Jesus själv hade gjort.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,

All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Apostlagärningarna